

Nr 51.

Av herrar **Lundqvist** och **Forsberg**, *angående startande av statlig elektrisk storindustri.*

Vårt lands elektriska starkströmsindustri behärskas f. n. av ett enda storföretag, vilket har att dels tillgodose landets egna behov av elektriska maskiner och anläggningar samt dels sörja för landets export av dylika produkter. Genom sin dominerande ställning har detta företag kommit att få monopolkaraktär. Detta förhållande har visat sig medföra mycket stora olägenheter både i avseende å hemmamarknadens försörjning och exportens utveckling.

Vad först försörjningen av hemmamarknaden beträffar är det denna industri, som bl. a. skall möjliggöra det fortsatta utbyggandet av vår vattenkraft. En forcerad utbyggnad av vattenkraften framstår som en tvingande nödvändighet, därest bl. a. den svenska industrien skall få tillräcklig växtkraft under de närmaste åren. Belysande för utvecklingen är, att landets totala kraftkonsumtion, som år 1935 utgjorde 6,5 miljarder kWh, under därpå följande tioårsperiod ökat med nära 6 miljarder kWh, alltså nära nog en fördubbling på tio år. I årets statsverksproposition (Bil. 27, s. 141) räknas med en fortsatt ökning av kraftbehovet av mellan 500 och 800 miljoner kWh per år. Det bestående storföretaget har f. n. ringa möjligheter att tillgodose det genom den fortsatta utbyggnaden uppkommande behovet och dessutom sörja för en önskvärd export. Ett förhållande, som framgår därav att leveranstiderna nu uppgå till 3 å 4 år för relativt små maskiner och transformatorer samt till det dubbla för stora aggregat.

I fråga om utbyggandet av vattenkraften intager staten numera en dominerande ställning, vilket bl. a. framgår därav, att omkring hälften av den elektriska industriens produktion för hemmamarknaden utgöres av statliga beställningar. Detta förhållande kommer tydligen att bli ännu mera markerat i fortsättningen, då staten är ägare till den ojämförligt största delen av den outbyggda vattenkraften. Även i egenskap av ägare till landets järnvägar och andra kommunikationsföretag är staten en mycket stor avnämare av elektrisk utrustning. Staten har därför ett direkt ekonomiskt intresse av stora mått av att just den elektriska industrien har tillräckligt stor kapacitet och arbetar fullt effektivt liksom av att priserna genom konkurrens hållas så låga som möjligt.

Detta intresse delas också av ett stort antal kommuner, som omhänderhava den större delen av kraftdistributionen i landet. Det är sålunda ett betydande allmänt intresse det här är fråga om.

Vad här sagts om starkströmsindustrien gäller även i hög grad på

tillämpliga områden om den elektriska svagströmsindustrien och den industri, som sysslar med tillverkning av elektriska ledningar och installationsmateriel.

Vad åter exporten beträffar har den elektriska industrien varit en bärande svensk exportindustri. Före det andra världskriget exporterade denna industri ungefär en tredjedel av sin totala produktion, under det att exportens andel i produktionen nu nedgått till en tiondel. Den mycket stora efterfrågan på hemmamarknaden lägger hinder i vägen för en utvidgning av denna för vårt land så viktiga export. Speciellt denna industri har sedan gammalt mycket stora marknader runt om i världen och kan inom de närmaste åren räkna med nya och utökade marknader, bl. a. till följd av att den tyska motsvarande industrien, som tidigare varit dess största konkurrent, nu är sönderslagen. Den elektriska industrien i vårt land har haft särskilt god marknad i Ryssland och Östeuropa, och det föreligger för överskådlig tid framåt stora förutsättningar för utvidgning av dessa marknader.

Ur olika synpunkter synes det därför angeläget, att den elektriska industrien med det snaraste utbygges. För åstadkommandet av tillräcklig kapacitetsökning och fullständig konkurrens inom denna del av industrien är det nödvändigt, att ett nytt storföretag tillskapas. Då det synes ogörligt för ett enskilt företag att inom rimlig tid nå en sådan storlek, att det på allvar kan upptaga konkurrensen med det härskande storföretaget, torde enda möjligheten vara, att staten här tager ett initiativ. Att staten på detta sätt skapar nya storföretag, är ingen nyhet i landets ekonomiska historia, då det var staten som bl. a. uppträdde som den första verkliga storföretagaren i fråga om utbyggandet av vattenkraften, utbyggandet av våra järnvägar och under senare år tagit initiativet till utbyggandet av ett storföretag inom järnproduktionen. Under hänvisning till vad vi sålunda anfört få vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte göra framställning om en skyndsam och allsidig utredning angående startandet av statlig elektrisk storindustri.

Stockholm den 16 januari 1947.

Artur E. Lundqvist.

Martin Forsberg.
